

Міністерство освіти і науки України
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Затверджую

Кафедра педагогіки
та освітнього менеджменту

Перший проректор _____
(підпис)

« _____ » _____ 20 _____ р.

ПРОГРАМА
кваліфікаційного екзамену

Теорія та практика навчання і виховання

Спеціальність: 7.02030301 Українська мова і література

Факультет української філології

Умань, 2016

Програма кваліфікаційного екзамену для студентів факультету спеціальності
7.02030301 Українська мова і література

Укладачі: Коберник О. М., доктор педагогічних наук, професор, завідувач
кафедри педагогіки та освітнього менеджменту;

Прищеп С.М., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та
освітнього менеджменту.

Затверджено на засіданні кафедри педагогіки та освітнього менеджменту

Протокол №7 від 24 листопада 2016 року

ПРОГРАМА

Випускного екзамену

Теорія та практика навчання і виховання

У програмі розкривається зміст основних теоретичних питань до державного екзамену з теорії і практики навчання та виховання.

Визначено ключові питання з дисциплін, які потребують розгорнутої відповіді. Конкретизовано зміст кожного питання, зокрема виокремлено його основні компоненти, які необхідно наповнити відповідним змістом, даючи усну відповідь.

Кожний білет складається з трьох питань: два – теоретичних, одне – практичне. Питання відображають всі розділи теорії і практики навчання та виховання. Теоретичні питання стосуються тем, що визначені робочою навчальною програмою з теорії і практики навчання та виховання.

Таким чином, екзаменаційні завдання відображають основні компоненти професійної підготовки майбутнього викладача, а саме:

- рівень оволодіння науково-теоретичними знаннями перевіряється на основі розгорнутої відповіді на відкриті запитання екзаменаційного білета;
- набуття студентом досвіду пошуково-практичної діяльності перевіряється на основі здатності студента використати теоретичні положення у майбутній професійній діяльності, яке дозволяє співвідносити теоретичні знання з умовами конкретної ситуації, встановити його можливість самостійно моделювати варіанти педагогічно доцільної поведінки викладача професійної та вищої школи.

Кожне з питань потребує розгорнутої відповіді. Потрібно звернути увагу на означені нижче компоненти змісту, які необхідно висвітлити, даючи відповіді на питання.

Теорія та практика навчання і виховання

Змістовий модуль 1

ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ ПЕДАГОГІКИ

Тема 1. Педагогіка в системі наук про людину.

Поняття про народну педагогіку, етнопедагогіку та педагогіку як академічну науку. Етапи розвитку педагогіки. Предмет та основні завдання педагогіки.

Основні категорії педагогіки: виховання, навчання, освіта та розвиток, їх взаємозв'язок.

Система педагогічних наук, зв'язок педагогіки з іншими науками.

Педагогіка як наука і мистецтво виховання.

Методологія педагогічних досліджень. Етапи здійснення педагогічного дослідження. Методи науково-педагогічних досліджень: спостереження, педагогічний експеримент, бесіди, вивчення перспективного досвіду; вивчення документації та учнівських праць, опитування, методи моделювання педагогічних явищ, методи кількісного та якісного аналізу результатів дослідження.

Тема 2. Розвиток, соціалізація і виховання особистості.

Поняття про особистість, індивідуальність, індивід. Змістова характеристика понять: розвиток, соціалізація, виховання і формування. Сфери розвитку особистості. Психічний, фізичний, соціальний і духовний розвиток.

Основні об'єктивні і суб'єктивні фактори формування особистості, їх особливості і взаємозв'язок. Виховання – визначальний чинник формування особистості.

Роль діяльності і спілкування у розвитку особистості. Взаємообумовленість процесів виховання і розвитку, активна позиція особистості та її роль у процесі розвитку і виховання.

Дитина як об'єкт і суб'єкт виховання. Вікові періоди розвитку особистості. Теорії розвитку особистості.

Тема 3. Особливості педагогічної професії та формування особистості вчителя.

Суспільна зумовленість виникнення і становлення педагогічної професії. Особливості педагогічної діяльності. Вимоги до особистості педагога.

Система педагогічної діяльності: викладання, виховання, класне керівництво, професійне самовдосконалення, організаторська, методична, позаурочна, науково-дослідна. Сутність педагогічної майстерності. Поняття про педагогічну компетентність, педагогічну культуру.

Педагогічне спілкування. Педагогічна етика та педагогічний такт.

Змістовий модуль 2

ТЕОРІЯ ВИХОВАННЯ

Тема 4. Проблема мети виховання у педагогіці. Мета виховання в сучасній школі.

Цілеспрямованість – найважливіша характеристика виховання. Поняття мети виховання. Об'єктивний характер мети виховання. Форми практичної реалізації мети виховання. Різні підходи до визначення мети виховання.

Цілі суспільні та цілі суб'єктивні. Ієрархія цілей. Генезис мети виховання в Україні. Відповідність мети виховання потребам і умовам сучасного етапу соціального розвитку Української держави. Державні документи про мету виховання. Різнобічний розвиток особистості як соціальна мета виховання. Державні документи про мету виховання. Мета сучасного виховання.

Тема 5. Суть процесу виховання.

Різні підходи до трактування суті виховання. Теорії виховання. Процес виховання як закономірна, послідовна, неперервна зміна моментів розвитку взаємодіючих суб'єктів. Особистісно-орієнтовний підхід у вихованні. Педагогічна взаємодія у вихованні, суб'єкти виховання.

Особливості процесу виховання: цілеспрямований, двосторонній, довготривалий та безперервний, варіативний, багатофакторний.

Діалектика і рушійні сили процесу виховання. Демократичний і гуманістичний характер виховання. Самовиховання і перевиховання. Структура процесу виховання: мета, зміст, форми і методи, результат. Критерії вихованості. Діагностування вихованості учнів.

Тема 6. Закономірності та принципи виховання.

Закономірності процесу виховання. Об'єктивний характер закономірностей виховання. Поняття про принципи виховання. Загальні принципи виховання: цілеспрямованість, опора на позитивне у вихованні, зв'язок з життям; єдність свідомості і поведінки; виховання у праці і колективі тощо.

Принципи сучасного виховання: національної спрямованості, культури відповідності, гуманізації, суб'єкт-суб'єктної взаємодії, цілісності, особистісної орієнтації, життєвої смислотворчості, полікультурності, технологізації, соціальної відповідальності, превентивності.

Тема 7. Зміст виховання в сучасній школі.

Поняття змісту виховання. Традиційні підходи до визначення змісту виховання: за напрямками виховання (розумове, фізичне, моральне, естетичне тощо) та видами культури (моральна, естетична, економічна, трудова іт.д.). Сучасне розуміння змісту виховання як системи загальнокультурних та національних цінностей. Зміст виховання як єдність ціннісного ставлення особистості до держави, людини, природи, праці тощо. Основні орієнтири виховання в школі.

Тема 8. Засоби, форми організації та методи виховання.

Поняття про засоби, методи і прийоми виховання. Характеристика засобів виховання. Форми організації виховання учнів. Традиційні методи виховання в педагогіці, їх класифікація та характеристика. Інноваційні методи виховання. Народнопедагогічні методи виховання. Педагогічна майстерність використання різноманітних методів виховання учнів, їх оптимального поєднання. Технології сучасного виховного процесу.

Тема 9. Фізичний розвиток школяра та зміцнення його здоров'я.

Поняття фізичного розвитку і виховання. Оздоровчі, освітні і виховні завдання фізичного розвитку. Виховання в учнів ціннісного ставлення до власного фізичного здоров'я. Зміст фізичного виховання. Народнопедагогічні та сучасні засоби фізичного загартування підростаючого покоління. Форми і методи виховання в учнів ціннісного ставлення до власного фізичного здоров'я. Виховання здорового способу життя дітей в сім'ї і школі. Позакласна і позашкільна фізкультурно-оздоровча діяльність дітей.

Тема 10. Інтелектуальний розвиток особистості школяра. Формування основ наукового світогляду.

Поняття інтелектуального розвитку та розумового виховання. Завдання розумового виховання. Зміст розумового виховання. Виховання культури розумової праці. Форми і методи розумового виховання.

Поняття про світогляд та його функції. Структура світогляду: знання, погляди, переконання та ідеали. Види світогляду: буденний, релігійний, науковий. Шляхи формування світогляду школярів.

Тема 11. Соціальний розвиток особистості школяра. Виховання особистості в колективі.

Поняття про соціалізацію та соціальний розвиток особистості. Основні фактори впливу на соціалізацію особистості. Соціальна та громадянська активність та її формування в умовах сім'ї і школи. Організація соціально-комунікативної діяльності учнів. Соціальний розвиток учнів в процесі навчально-виховної роботи та методи його діагностики.

Проблеми взаємодії особистості і колективу. Загальні поняття про дитячий колектив, його ознаки та структура. Основні типи колективів. Динаміка та стадії розвитку колективу. Система перспективних ліній, традицій колективу. Принципи паралельної дії і єдності педагогічних вимог. Шляхи згуртування дитячого колективу. Гармонія розвитку колективу та особистості.

Характеристика існуючих дитячих громадських організацій, їх завдання; напрями діяльності. Система учнівського самоврядування.

Тема 12. Духовний розвиток особистості. Моральне та естетичне виховання школярів.

Поняття про духовність і духовний розвиток, духовні цінності. Система духовних цінностей: загальнолюдські, культурно-національні, громадянські, родинні, особистісні. Шляхи виховання духовних цінностей.

Виховання в учнів ціннісного ставлення до людини. Поняття про мораль та моральне виховання. Шляхи і засоби виховання в учнів загальнолюдських цінностей.

Виховання в учнів ціннісного ставлення до культури. Естетичне виховання як складова духовної культури. Шляхи і засоби естетичного виховання у навчальній, позакласній і позашкільній роботі. Форми і методи естетичного виховання. Естетичне виховання на народних традиціях, національному мистецтві, фольклорі тощо.

Тема 13. Виховання громадянської культури школяра.

Громадянськість як інтегрована якість особистості. Завдання громадянського виховання. Виховання ціннісного ставлення до держави як мета громадянського виховання. Національна самосвідомість. Зміст громадянського виховання. Шляхи формування громадянської культури у навчальній та виховній діяльності. Засоби, форми і методи виховання громадянської культури школяра.

Національно-патріотичне виховання учнів в школі. Мета, завдання та засоби національно-патріотичного виховання школярів. Зміст, форми і методи виховання зростаючих патріотів України.

Тема 14. Виховання в учнів ціннісного ставлення до праці. Система профорієнтації учнів у школі.

Працелюбність як національно-культурна цінність. Трудова діяльність як важливий фактор цілісного фізичного, інтелектуального, соціального та духовного розвитку особистості. Виховний потенціал трудової діяльності. Сутність і завдання трудового виховання. Зміст трудового виховання. Форми і методи виховання в учнів ціннісного ставлення до праці.

Поняття профорієнтації. Компоненти профорієнтації учнів: профінформація, профдіагностика, профконсультація, профвідбір і профадаптація.

Тема 15. Класний керівник як організатор навчально-виховного процесу з учнями.

Зміст педагогічної діяльності класного керівника. Функції класного керівника: виховна, розвиваюча, організаторська, стимулююча, діагностична, соціальна, координаційна, методична. Права і обов'язки класного керівника.

Напрями діяльності класного керівника: вивчення учнів, згуртування класного колективу, координація педагогічних вимог вчителів-предметників, налагодження співпраці з батьками і громадськістю.

Планування виховної роботи в класі. Вимоги до планування та його види. Організація життєдіяльності учнів класу. Діагностика фізичного, інтелектуального, соціального і духовного розвитку учнів класу.

Тема 16. Родинне виховання особистості школяра. Співпраця сім'ї і школи.

Сутність родинного виховання. Виховання в сім'ї – першооснова розвитку дитини. Вплив атмосфери сімейного життя, сімейних цінностей, загальної культури батьків, системи взаємин на виховання дитини.

Сучасні проблеми родинного виховання. Співпраця школи з сім'єю. Форми і методи взаємодії школи і сім'ї. Батьківські комітети. Формування педагогічної культури батьків.

Участь громадськості у виховання дітей. Види громадських організацій. Спільна діяльність школи, сім'ї та громадськості в організації дозвілля і відпочинку дітей, оволодінні суспільним досвідом, збереженні і розвитку національної культури.

Тема 17. Позакласна і позашкільна виховна робота.

Поняття про позакласну і позашкільну навчально-виховну роботу. Особливості і відмінності позакласної і позашкільної роботи. Принципи організації позакласної роботи. Форми організації позакласної роботи.

Позашкільні навчально-виховні заклади, їх види. Зміст роботи позашкільних установ.

Змістовий модуль 3 ТЕОРІЯ ОСВІТИ І НАВЧАННЯ

Тема 18. Предмет і основні категорії дидактики. Процес навчання, його структура.

Виникнення і розвиток дидактики як теоретичного компоненту педагогіки, що вивчає проблему навчання та освіти. Загальна теорія навчання і методики окремих предметів з основ наук, їх взаємозв'язок.

Основні категорії дидактики: процес навчання, принципи навчання, зміст освіти, методи навчання, організаційні форми навчання.

Навчання як вид пізнавальної діяльності учнів, його основні ознаки.

Двосторонній характер процесу навчання: єдність викладання та учіння. Структура процесу навчання.

Основні функції навчання (освітня, розвиваюча, виховуюча) та їх взаємозв'язок. Суперечності та рушійні сили процесу навчання.

Основні етапи оволодіння знаннями: сприймання, усвідомлення, осмислення, запам'ятовування та застосування знань і умінь у практичній діяльності.

Роль стимулів та мотивів у навчанні школярів. Характеристика стимулів і мотивів навчання.

Тема 19. Різні типи навчання.

Особливості пояснювально-ілюстративного (інформаційного) типу навчання. Проблемно-пошуковий, дослідницький підхід до навчання. Поняття про проблему, проблемну ситуацію в навчанні. Рівні проблемності у навчанні. Організація проблемно-пошукової діяльності, включення елементів дослідництва в навчальний процес. Оптимальне поєднання пояснювально-ілюстративного та проблемного навчання.

Основи програмованого навчання. Концепція програмованого навчання. Машинне і безмашинне програмування. Способи програмування: лінійне, розгалужене, змішане. Навчання алгоритму і алгоритм навчання. Перспективи розвитку і застосування програмованого навчання.

Комп'ютеризація навчання. Сутність модульно-розвиваючого навчання, способи його реалізації в сучасній школі.

Тема 20. Закономірності і принципи навчання.

Поняття про закономірності навчання, основні закономірності процесу навчання та їх характеристика.

Визначення принципів навчання як вихідних положень, що визначають характер пізнавальної діяльності учнів і технології діяльності учителя.

Традиційні принципи навчання: зв'язку з життям, послідовності і систематичності, виховуючий характер навчання, науковість, систематичність, наочність, міцність знань, умінь і навичок, доступність, активність у навчанні, індивідуалізація навчання тощо.

Тема 21. Зміст освіти в сучасній загальноосвітній школі.

Наукові основи змісту освіти в цивілізованому суспільстві. Теорії змісту освіти. Зміст освіти в сучасній школі, його основні компоненти. Загальна, політехнічна та професійна освіта. Оновлення змісту освіти в сучасній школі.

Державні стандарти змісту освіти. Навчальний план для різних типів загальноосвітніх шкіл України. Науково-педагогічні основи навчального плану. Принципи його побудови. Типи планів. Навчальні програми, принципи їх побудови, вимоги до програм, їх структура. Види навчальних підручників для шкіл України. Нові навчальні книги для шкіл.

Тема 22. Методи і засоби навчання та активізації пізнавальної діяльності учнів.

Визначення методу навчання. Прийоми як складова частина методу і як самостійна дидактична категорія. Різні підходи до класифікації методів: за джерелами знань, за особливостями діяльності учителя і учня, за характером пізнавальної діяльності учня.

Методи навчання за джерелами знань: словесні, наочні, практичні.

Методи за характером пізнавальної діяльності учнів (пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемний, частково-пошуковий, дослідницький)

Роль та значення засобів навчання в організації і здійсненні навчально-пізнавальної діяльності учнів. Класифікація засобів навчання. Натуральні об'єкти, схематичні зображення, електронні та звуко-технічні засоби. ТЗН, навчальні кабінети, комп'ютери.

Тема 23. Організаційні форми навчально-пізнавальної діяльності учнів.

Форми організації навчального процесу. Історичний розвиток організаційних форм навчання. Виникнення і розвиток класно-урочної системи навчання в Україні. Основні існуючі форми організації навчального процесу (урок, екскурсія, домашні завдання, самостійна робота, додаткові заняття, факультативи, практикуми, семінари, лекції та ін.), їх характеристика.

Форми організації діяльності учнів на уроці: індивідуальна, парна, групова, колективна.

Сучасні системи навчання: модульно-розвивальна, лекційно-семінарська, цикло-блокова.

Тема 24. Урок в сучасній школі.

Урок як основна форма навчання в школі. Вимоги до сучасного уроку.

Традиційна типологія уроків. Структура уроку в залежності від його мети. Підготовка учителя до уроку та її основні етапи. Нетрадиційні уроки в школі.

Тема 25. Контроль навчальних досягнень учнів.

Поняття контролю та його значення у навчально-виховному процесі. Функції контролю. Оціночні судження як важливий важіль управління розвитком свідомості, характеру, волі та навчальних здібностей учнів. Педагогічні вимоги до перевірки. Методи контролю та види його здійснення на різних ступенях навчання.

Оцінювання навчальних досягнень учня, його призначення. Критерії якості знань і навичок учнів. Характеристика бальної системи оцінювання. Рівні навчальних досягнень. Атестація учнів.

Змістовий модуль 4 ШКОЛОЗНАВСТВО

Тема 26. Система освіти в Україні.

Поняття про систему освіти. Мета та основні принципи освіти України. Система освіти України та її структура. Питання управління освітою в Законі України "Про освіту".

Загальна середня освіта. Загальноосвітня школа трьох ступенів: перший – початкова школа, другий – основна школа, третій – старша школа.

Учасники навчально-виховного процесу Діяльність школи як відкритої соціально-педагогічної системи. Соціальна робота, виховання в сім'ї, педагогічна підтримка сім'ї, співробітництво школи і сім'ї у вихованні дітей, роль дитячих і громадських організацій у вихованні дітей. Сфери діяльності та функції соціальних інститутів і соціальних працівників.

Тема 27. Загальні основи управління. Принципи управління освітою і школою.

Поняття про управління. Наукові основи управління. Принципи управління освітою. Основні функції управління. Система освіти в Україні та її складові. Органи управління освітою і школою: державні і громадські. Демократизація управління системою освіти. Педагогічна рада в школі та рада школи, їх функції, зміст і форми діяльності.

Тема 28. Керівництво школою.

Поняття про керівництво. Керівництво школою. Внутрішньошкільне керівництво і контроль. Планування роботи закладу освіти. Принципи і методи внутрішкільного керівництва, його зміст та форми реалізації.

Організація внутрішкільного контролю за діяльністю учителів, вихователів, класних керівників, методоб'єднань, форми контролю та їх вдосконалення.

Тема 29. Підвищення кваліфікації і атестація педагогічних працівників.

Проблеми підвищення кваліфікації, вивчення, узагальнення і поширення перспективного досвіду вчителів і педагогічних колективів, впровадження в практику школи досягнень педагогічної науки як основні завдання удосконалення професіоналізму вчителів. Залучення учительських кадрів до педагогічного пошуку, дослідження актуальних проблем навчання і виховання учнівської молоді, вдосконалення навчально–виховного процесу, відродження української культури та ін.

Критерії та етапи вивчення перспективного педагогічного досвіду. Форми поширення досвіду. Діяльність кращих шкіл України, особливості роботи вчителів-новаторів.

Тема 30. Шкільна документація.

Види шкільної документації. Загальношкільна документація. Документація вчителя та класного керівника. Правила ведення шкільної документації. Збереження шкільної документації.

Загальні критерії оцінювання:

1. Наявність розгорнутої відповіді на теоретичні питання, повнота розкриття.
2. Поєднання теоретичного матеріалу з його практичним використанням у майбутній професійній діяльності.
3. Логіка викладення. Змістовність відповіді.
4. Культура мовлення (дикція, виділення головного, чіткість, послідовність, чистота мови тощо). Використання афоризмів, цитат, образність мовлення.
5. Впевненість, емоційність та аргументованість.
6. Вміння вільно триматися перед аудиторією.
7. Уміння робити порівняння, висновки.

Критерії оцінювання знань студентів на екзамені

Оцінку «Відмінно» - «5» - (А) отримує студент, який:

- повно, логічно і послідовно розкриває зміст питання,
- відповідь свідчить про всебічні, систематизовані, глибокі знання,
- вільно володіє теоретичними основами і педагогічною термінологією,
- правильно застосовує одержані знання для розв'язання практичних завдань, для аналізу педагогічних явищ,
- творчо вирішує педагогічну задачу,
- гнучко використовує міжпредметні зв'язки в узагальненні інформації,
- демонструє ґрунтовні знання першоджерел, уміння самостійно розкривати їх зміст, робити узагальнення і висновки, використовуючи додаткову літературу,
- вільно володіє нормативною, сучасною українською мовою.

Оцінка «Дуже добре» - «4» - (В) виставляється студенту за умови, що він:

- володіє понятійним апаратом педагогіки,
- уміння і навички студента дозволяють викласти матеріал логічно, послідовно, висловити власну думку, зробити висновок,
- правильно розкриває основний зміст матеріалу,
- добре знає основні педагогічні категорії, закономірності і вміє використовувати їх при розв'язанні практичних завдань,
- комплексно вирішує поставлені завдання, правильно використовує довідкову літературу,
- добре володіє українською мовою,
- у відповіді допускає 1 - 2 незначні неточності у використанні педагогічної термінології чи тлумаченні педагогічних явищ.

Оцінка «Добре» - «4» - (С) виставляється студенту за умови, що він:

- достатньо володіє понятійним апаратом педагогіки,
- уміння і навички студента дозволяють викласти матеріал досить логічно, послідовно,

- правильно розкриває основний зміст матеріалу,
- добре знає основні педагогічні закономірності і вміє використовувати їх при розв'язанні практичних завдань,
- комплексно вирішує поставлені завдання, правильно використовує довідкову літературу,
- добре володіє українською мовою,
- у відповіді допускає 1 значну неточність (серйозну помилку) у використанні педагогічної термінології чи тлумаченні педагогічних явищ.

Оцінка «Задовільно» - «3» - (D) виставляється, якщо студент в основному :

- правильно викладає теоретичний матеріал на рівні репродуктивного мислення,
- володіє педагогічною термінологією,
- вміє проілюструвати теоретичні положення прикладами,
- у відповіді неповно обґрунтовує висновки, припускається помилок при узагальненні,
- допускає ряд серйозних помилок при використанні спеціальної термінології та інтерпретації педагогічних явищ,
- зміст окремих питань викладає частково, непослідовно,
- відповідь виявляє прогалини у знаннях.

Оцінка «Достатньо» - «3» - (E) виставляється, якщо відповідь студента в основному задовольняє мінімальним критеріям:

- викладає теоретичний матеріал на репродуктивному рівні,
- достатньо володіє педагогічною термінологією,
- вміє проілюструвати теоретичні положення прикладами,
- у відповіді неповно обґрунтовує висновки, припускається помилок при узагальненні,
- при розкритті окремих теоретичних положень припускається серйозних помилок, неточності у розумінні та інтерпретації педагогічних явищ,
- відчуються труднощі у використанні теоретичних положень при розв'язанні практичних завдань,
- не вміє самостійно зробити узагальнюючий висновок.

Оцінка «Незадовільно» - «2» - FX - з можливістю повторного складання або F- з обов'язковим повторним вивченням дисципліни виставляється, коли у відповіді:

- відсутня логіка і обґрунтування теоретичних положень,
- відповідь має переважно репродуктивний характер, допускаються суттєві помилки,
- відповіді мають фрагментарний характер,
- у відповіді не розкриті основні поняття.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Активні та інтерактивні методи навчання / Укладач Кравчина О.С. – К.: ЦППО АПН України, 2003. – 32 с.
2. Бондар В.І. Дидактика / В.І.Бондар –К., Либідь,2005. – 321 с.
3. Бех І.Д. Виховання особистості : у 2 кн. Кн.2 : Особистісно орієнтований підхід: науково-практичні засади / І.Д.Бех. – К., 2003. – 241 с.
4. Волкова Н. Педагогіка: посібник для студентів вищих навчальних закладів / Н. Волкова – К.: Видавничий центр «Академія», 2001. – 576 с.
5. Виховання особистості : у 2 кн. Кн.1 : Особистісно орієнтований підхід: теоретико-технологічні засади / І.Д.Бех. – К., 2003. – 210 с.
6. Гриньова М., Коберник О., Малаканова Л., Сорокіна Г. Основи сучасного виховання Текст : навчальний посібник /Гриньова М., Коберник О., Малаканова Л., Сорокіна Г.; ПНПУ імені В. Короленка. – Полтава: ПП «Астрая», 2015. – 345 с.
7. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: Навчальний посібник. – К.: Академвидав, 2004. – 352 с.
8. Захаренко С. Педагогіка конкретної мети як провідний виховний метод у системі превентивного виховання О. А. Захаренка [Текст] // Рідна школа. – 2011. –№6. – 12 – 20 с.
9. Зайченко І.В. Педагогіка : навч. посібник / І.В.Зайченко. – К., 2006. – 321 с.
- 10.Карпенчук, С. Теорія і методика виховання [Текст] / С. Карпенчук –К.: Вища школа, 2005. –343 с.
- 11.Концепція позашкільної освіти та виховання // Управління освітою. – 2005. – № 5. – 3– 7 с.
- 12.Корсакова О.К. Методи навчання, що формують в учнів досвід перетворювальної діяльності / О. К. Корсакова; Інститут педагогіки АПН України. – К. : ФАДА, ЛТД, 2001. – 28 с.
- 13.Кузьминський, А.І. Педагогіка [Текст] : Підручник / А. І. Кузьминський, В. Л. Омеляненко – К. : Знання, 2007.–447 с.
- 14.Лозова В.І., Троцько Г.В. Теоретичні основи виховання і навчання: навчальний посібник / В. І. Лозова. – Харків, 2002.– 174 с.
- 15.Мазоха Д.С., Опанасенко Н.І. Педагогіка : навчальний посібник / Д.С.Мазоха та ін. – К., Центр навчальної літератури, 2005. – 232 с.
- 16.Мойсеюк Н.Є. Педагогіка. Навчальний посібник. 3-є видання, доповнене, 2001. – 608 с.
- 17.Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки: проект // Вища школа. – 2013. – № 2. – 86 с.
- 18.Освітні технології: Навч.-метод, посібник / О.Пехота, А.Кіктенко,

- О.Любарська та ін. – К.: А.С.К., 2001. – 256 с.
- 19.Педагогіка : навчальний посібник / Галузяк В.М., Сметанський М.І., Шахов В.І. – 2-е вид., вип. і доп. – Вінниця : «Книга-Вега», 2003. – 416 с.
- 20.Пометун О., Пироженко Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : Науково-методичний посібник. – К.: Видавництво А.С.К., 2004. – 192 с.
- 21.Фіцула, М. М. Педагогіка [Текст] : навчальний посібник / М. М. Фіцула.– К.: Академвидав, 2009.–560 с.
- 22.Щербань П.М. Прикладна педагогіка / П.М.Щербань. –К., 2002.–172 с.
- 23.Ягупов В.В. Педагогіка : навч. посібник / В.В.Ягупов. – К., 2002. – 312 с.

ПИТАННЯ ДО ДЕРЖАВНОГО ЕКЗАМЕНУ

1. Вивчення та впровадження перспективного педагогічного досвіду.
2. Виховання особистості в колективі. Взаємовідносини особистості і колективу. А.С.Макаренко, В.О.Сухомлинський про взаємовідносини особистості і колективу.
3. Державний стандарт змісту освіти та його загальна характеристика.
4. Диференціація та індивідуалізація навчання, суть, засоби диференційованого навчання.
5. Діяльність громадських дитячих та юнацьких організацій в Україні.
6. Духовний розвиток особистості: суть, завдання і засоби.
7. Завдання, зміст і форми роботи класного керівника, соціального педагога.
8. Завдання, зміст та форми позакласної і позашкільної навчально-виховної роботи Соціальний розвиток особистості школяра: суть, завдання і засоби.
9. Завдання, зміст, форми і методи естетичного виховання учнів.
10. Завдання, зміст, форми і методи розумового розвитку учня. Формування культури розумової діяльності.
11. Завдання, зміст, шляхи і засоби морального виховання підростаючого покоління.
12. Закономірності та загальні принципи виховання. Сучасні принципи виховання.
13. Закономірності та принципи навчання в школі.
14. Зміст освіти. Характеристика державних документів, що визначають зміст освіти в школі.
15. Інноваційні технології в умовах класно-урочної системи навчання.
16. Історичний розвиток систем та форм навчання. Сучасні системи навчання.
17. Контроль, перевірка і облік навчальних досягнень учнів. Дванадцятибальна система оцінювання знань, умінь і навичок учнів.

18. Концепція сучасної загальної середньої освіти. Мета, структура, зміст освіти.
19. Мета, принципи та система освіти в Україні.
20. Методи виховання і їх класифікація.
21. Методи і засоби виховання та їх характеристика.
22. Методи навчання, їх класифікація. Характеристика методів навчання за джерелом інформації та пізнавальною активністю.
23. Методи педагогічних досліджень. Етапи науково-педагогічних досліджень.
24. Методична робота з педагогами. Атестація вчителів.
25. Народна педагогіка, етнопедагогіка. Педагогіка як академічна наука, її предмет і категорії, теоретична і методологічна основи.
26. Національні особливості родинного виховання. Спільна виховна діяльність школи, сім'ї і громадськості.
27. Оптимізація та інтенсифікація навчально-виховного процесу.
28. Основні вимоги до сучасного уроку. Шляхи удосконалення уроку в школі. Нестандартні уроки.
29. Особистість учня. Розвиток, виховання і формування особистості. Фактори, що впливають на формування і розвиток індивіда.
30. Поняття інноваційної педагогічної діяльності. Педагогічна технологія. Види інноваційних педагогічних технологій.
31. Поняття про дидактику, її основні категорії, теоретико-методологічну основу. Внесок Я. А. Коменського у розвиток дидактики.
32. Проблема мети виховання в педагогіці. Мета сучасного виховання.
33. Психолого-педагогічна характеристика підлітків.
34. Психолого-педагогічна характеристика учнів старшого шкільного віку.
35. Самоврядування. Види самоврядування в загальноосвітній школі, їх структура.
36. Стимулювання і мотивація навчальної діяльності.

37. Сутність, завдання, форми і методи економічного та екологічного виховання школярів.
38. Суть процесу виховання, його структура, діалектика і рушійні сили.
39. Суть процесу навчання, його двосторонній характер. Структура процесу навчання.
40. Суть та види внутрішньшкільного контролю.
41. Трудове виховання та система професійної орієнтації учнів в школі.
42. Управління і керівництво освітою і школою. Органи управління освітою.
43. Урок – основна форма організації навчання. Типи і структура уроків.
44. Фізичний розвиток особистості: завдання, засоби, форми і методи.
45. Форми організації навчальної діяльності школярів на уроці, їх характеристика.
46. Форми організації навчання в школі, їх характеристика.
47. Формування світоглядних позицій учнів у процесі навчально-виховної діяльності. Виховання національної свідомості учнів.
48. Функції навчання.
49. Цілісний педагогічний процес, його демократизація, гуманізація і гуманітаризація.
50. Педагогічна задача.